

F I L A D E L F I E

K nebi I PEKLU

Napřed v oblacích, pak ve vězení – takový může být víkend s **ALENOU HRDINOVOU** v nejslavnějším městě Spojených států.

MODRÉ NEBE, SLUNCE, sem tam nadýchaný beránek – a helikoptéra čekající na dřevěné plošině. Pilot Jíří Haniš pečlivě kontroluje stroj od vrtule až po směrovku a kvalitu benzínu v nádrži. Když mi zopakoval všechny pokyny, jak se chovat, zazněl konečně povel nasedat. Adrenalin mi rozbouřil krev, stáhl se mi žaludek a rozklepala kolena. Bojím se totiž výšek a létání vůbec! Poletíme vyhlídkovou helikoptérou, ze které je na všechny strany dobře vidět – a kvůli mému fotografování máme vysazená dvířka, abych měla nejlepší výhled.

Téměř v podřepu se ve větrném víru, který vytváří vrtule, soukám do kabinky a úpěnlivě si opakuji všechna nařízení: zapnout správně pás, nasadit sluchátka s mikrofonom, nezachytávat se o páku vlevo (což je výškové kormidlo!), zkontrolovat foťák...

Byli jsme ve vzduchu dřív, než jsem si stačila uvědomit, že jsme se zvedli ze země. Sluchátka tlumí hluk motoru, a když zavřu oči, mohu si myslet, že stále ještě stojíme na zemi. Že jsme opravdu už ve vzduchu, potvrzuje jen komunikace pilota s řídicí věží, kterou slyším ve sluchátkách. Když se konečně odvážím podívat ven, jsme už hodně vysoko. Vítr profukuje ote-

vřeným vrtulníkem, ale vzhledem k horkému dni je to příjemné osvěžení.

„Tak jak se cítíš?“ ptá se Jíří, který dobře zná moji fobii z létání. Čím menší stroj, tím větší strach. Jíří získal licenci ve Spojených státech a opravňuje ho pilotovat všechny druhy vrtulníků. „Přesvědčuji sama sebe, že je všechno O. K.,“ snažím se odpovědět, ale ve sluchátkách slyším jen svůj chraplavý šepot a konečné O. K. „Věděl jsem, že tě to dostane,“ směje se pilot a otáčí stroj směrem na Filadelfii.

Helikoptéra je úžasnou příležitostí vidět svět úplně jinak, než když se procházíte po ulicích. Možná vám v té chvíli unikají některé detaily, ale získáváte zcela odlišnou představu o městě nebo krajině. Detaily lehce doženete další den, ale pohled z výšky nenahradí ani 156. patro mrakodrapu. Velkoměsto pod námi si opravdu vychutnávám a zažívám úžasný pocit volnosti a nové dimenze. Mrakodrapy se ze vzduchu vůbec nezdaří tak ohromné, jako když se mezi nimi ▶

► ztrácím na chodníku. Vůbec celá Filadelfie vypadá shora nějaká menší a čitelně souměrná: najednou vůbec nechápu, proč se vždycky na výjezdu z dálnice směr downtown ztrácím a bloudím. Doleva, doprava, rovně a doprava, vážně jednoduché. Viditelnost je výborná, a tak se místo přístrojů můžeme za chvíli řídit podle charakteristických mrakodrapů v centru města. Na dálnici číslo 95 pod námi je i v neděli rušný provoz a já jsem při pohledu na proudy aut úplně zapoměla, že se vlastně bojím létat. Ale jenom na chvilku, protože Jirí se rozhodl mi ukázat, co všechno vrtulník zvládá. Krouží na jednom místě lehce nakloněný na moji stranu, takže pode mnou je pouze otvor po vysazených dveřích, šílená hloubka a dole se točí

nějaký dům s velikým bazénem. V tu chvíli jen křečovitě svírám foťák a bojuji o svůj skvělý steak, který nám ostatní piloti na letišti připravili k obědu. Bráním se poslat ho dolů...

Filadelfie patří nejen k nejstarším městům Spojených států, ale i k nejvýznamnějším: právě tady sepsali a podepsali konečné znění Deklarace nezávislosti, zde vznikla ústava Spojených států, odsud pocházel Benjamin Franklin, státník, diplomat, přírodovědec i spisovatel, jeden ze zakladatelů americké demokracie. Všechny tyto historické události můžete ve Filadelfii, která byla deset let i hlavním městem Spojených států, sledovat. A nejen americké, najdete zde i českou stopu: ve Filadelfii vyhlásil T. G. Masaryk společně cíle dvanácti nových středoevropských zemí pouhý týden poté, co byla 18. října 1918 vydána Deklarace československé nezávislosti. Mnoho Američanů tenkrát Masarykovi radilo, aby vyhlásil československou nezávislost právě ve Filadelfii, ale nebyl na to čas, tak

se vydal do Filadelfie až poté, co byla Deklarace vydána ve Washingtonu.

Pilot už udržuje helikoptéru ve stabilní poloze a já bez zábran i strachu fotografuji. Začínám si uvědomovat nový pocit: let se mi líbí! Určitě bych vydržela ve vzduchu déle a chtěla vidět mnohem víc.

JENOMŽE NA ZEMI už na mě čeká vězení! Filadelfská Východní státní trestnice byla kdysi jednou z nejslavnějších věznic na světě. Dnes poloviční ruina rozpadajících se trestaneckých bloků a opuštěných strážních věží. Ovšem stav rozpadu a celková depresivní atmosféra je záměrná: i dnes, téměř čtyřicet let po jejím uzavření, má věznice na návštěvníky působit tak, aby si každý uvědomil, jaké hrůzy ho čekají, dá-li se na cestu zločinu.

Mohutná káznice, která i po tolika desetiletích převyšuje okolní stavby téměř v centru Filadelfie, vysílá tísnivou atmosféru už z dálky a my ji vnímáme téměř s pokorou. Cestou k ní jsme projížděli starými čtvrtěmi s klasickými domy z červených cihel a s bílými rámy oken. Ukolébaly nás – a najednou masivní kamenné zdi vysoké přes deset metrů. Vzbuzují dojem spíš hradu než věznice, na první pohled sem nezapadají a zasáhnou člověka do hloubi duše svou drsnou surovostí.

POKOJ ALA CAPONEHO

Vstoupili jsme mohutnou bránou, kterou spousta vězňů prošla jen jedním směrem, dovnitř. Hned nás nasměrovali do vězeňské chodby končící zašedlou místností s pokladnou. Teprve nyní vidíme areál věznice za obrovskou zdí. Vystavěli ji do tvaru osmicípé hvězdy: v sedmi ramenech jsou cely, jedno sloužilo jako kostel. Ramena se sbíhají do centrální budovy uprostřed.

Když jsem vkročila do prvního bloku cel, pocítila jsem absolutní beznaděj a sklíčující tíhu. Nemohla jsem dýchat a podmračené počasí tíživou atmosférou ►

► ještě umocňovalo. Věznice zůstává v původním stavu, neopravují ji a je značně zchátralá. Zdi jsou oprýskané, posuvné dveře do cel zrezivělé, v celách se válí rozbitý nábytek – pouze židle, polička, skříňka a toaleta. Někde rezavá železná postel. Místní lidé tvrdí, že toto vězení patřilo k těm nejhorším a bylo zde umučeno a zabito mnoho lidí. I nevinných... Uzavřeli ho v roce 1971, po 142 letech užívání.

Prošla jsem celý vězeňský blok. Prohlédla jsem si fotografie, dokumentaci některých vězňů – a dokonce i spisy dvou zde uvězněných psů! Původní zaprášené smetáky jsou opřené ve stojanu tak, jak je tam poslední vězeň po vytření chodby postavil. V rohu cely rozbitá záchodová ►

pouštějí dovnitř skoro žádné sluneční paprsky. Všechno je temné a tísnivé.

Na vystavených dobových fotografiích ale vězení vypadá naopak nadstandardně. Bílá malba, skoro sterilní čistota. Cely pro jednoho člověka se na fotkách zdají poměrně velké a fotografie svědčí o tom, že každý vězeň měl svoji práci. Výchovným motto věznic bylo heslo „vězení, v osamělosti s prací“.

► mísa, dřevěná židle povalená při kvapném odchodu ven... Přestože je tu ticho, slyším skřípění železných dveří, křik dozorců – a pak cítím jen šílený strach a bojím se, co bude dál... Pocity jsou tak autentické, až drtí duši. Cela smrti hrůzostrašná. Optimismus jsem ztratila už u pokladny. Mlčky se s kamarády vracíme do spojovací věže. Mlčky stojíme před místností bývalého holičství, tedy pozůstatku holičství, nyní prorostlého keřky a rostlinami. Maličké, úzké otvory ve stropu cel a všech místností nahrazují okna a nepro-

Určitě je ale velký rozdíl mezi tím, když sem někdo vstoupil ve 30. letech 20. století a když vstupuje nyní. Dneska jste za pár desítek minut venku a zhluboka – a svobodně – se nadýchnete.

Věznice byla známá striktní disciplínou a stala se první opravdovou trestnicí na světě v plném vý-

FACT BOX

Dostat se do Filadelfie je dnes jednoduché, například s Lufthansou nebo přímým letem z Prahy do New Yorku, kde vás může rovnou vyzvednout vrtulník. Stejně jako při letech přímo do Filadelfie či do Washingtonu, Bostonu nebo Newarku.

Východní státní věznice Eastern State Penitentiary, roh 22. ulice a Fairmount Avenue, otevřeno denně 10 až 17 h, vstupné dospělí 12, studenti 8 dolarů. Představení Terror Behind the Walls se koná do 2. 11. od 19 h, vstupné pátek a neděle 25, sobota 30 dolarů.

„Velkoměsto pod námi si vychutnávám a zažívám pocit úžasné volnosti.“

znamu tohoto slova. Vystavěná a vedená tak, aby si v ní lidé uvědomovali trest a litovali svých činů. Nejspíš právě proto tu byli v klenutých celách ubytováni nejproslulejší raubíři Ameriky včetně bankovního lupiče Willieho Suttona a Ala Capona. Dobově zařízená Caponova cela patří k nejlákavějším atrakcím věznice. Od ostatních se liší luxusním nábytkem, postelí i koberci. Al Capone v ní strávil osm měsíců. V jiném bloku věznice si můžete prohlédnout tunel vykopaný Suttonem. Tudy se mu podařilo utéct, snad jako jedinému. Měl celu vně na konci bloku a podkopal široké zdi. Jenom ochranná vnější stěna je u paty široká téměř 2,5 metru. V devadesátých letech minulého století archeologický tým tuto chodbu našel – a v cele je vidět malý otvor, začátek cesty ke svobodě.

Zažili jsme tu i překvapení: na dobové malbě z

předminulého století tu ukazují věznicí v Plzni na Borech, vybudovanou roku 1878 podle vzoru tehdy již funkční filadelfské káznice – po světě jich bylo postaveno téměř tři sta. Česko v této souvislosti zmiňují jako „Czech Republic“.

■

KDE BYDLET

Rittenhouse 5* | Nejluxusnější hotel ve městě, získal řadu ocenění za ubytování a služby, vynikající restaurace Lacroix. Dvoulůžkový pokoj od 375 dolarů, West Rittenhouse Square 210, tel.: +1 800 635 1042, www.rittenhousehotel.com

Ritz-Carlton 5* | Historická budova v samém centru města nabízí deset speciálních uměleckých pokojů, kde se dá báječně lenořit. Dvoulůžkový pokoj od 400 dolarů. Avenue of the Arts, tel.: +1 215 523-8000, www.ritzcarlton.com/en

Loews Philadelphia 4* | Hotel v historické budově s ubytováním ve stylu art-deco. Domácím mazlíčkům zde servírují speciální menu přímo na pokoj. Dvoulůžkový pokoj od 279 dolarů, Market Street 1200, tel.: +1 215 231-7333, www.loewshotels.com

Park Hyatt Philadelphia at the Bellevue 4* | Navržený ve francouzském renesančním slohu, starosvětská architektura s moderním komfortem. Sklípek ve stylu 19. století, kde lze příjemně povečeřet. Dvoulůžkový pokoj od 325 dolarů, South Broad Street 200, tel.: +1 215 893 1234, www.parkphiladelphia.hyatt.com

business trip

mind body spirit expo | přednášky a semináře týkající se těla i ducha, psychologické přednášky, 24.–26. 10., www.mindbodyspiritexpo.com
greater philadelphia home show | akce určená pro domovy ve všech fázích výstavby, terénní úpravy a dekorace, 24.–26. 10., www.acshomeshow.com
natural hair, health, & beauty expo | výroční mezinárodní vlasová konference, zdraví a krása, 4. 10., www.locksconference.com